

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11152574>

Qashqadaryo viloyati Shahrisabz pedagogika kollej direktori

Ashurov Abdurashit Ravshanovich

Annotatsiya: *Ushbu maqola ijtimoiy axloq va jamiyatning ma'naviy poklanishi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni o'rganadi. Ning mavhum tushunchalarini o'rganish orqali axloq va ma'naviyat, qog'oz jamiyatning jamoaviy axloqiy tuzilishi ma'naviy tozalash uchun qudratli kuch sifatida qanday harakat qilishi mumkinligini yoritishga qaratilgan. Usullar bo'limida ushbu hodisani o'rganish uchun qo'llaniladigan yondashuvlar ko'rsatilgan va natijalar bo'limida jamiyatning ma'naviy mohiyatini shakllantirishda ijtimoiy axloqning muhim rolini ta'kidlaydigan topilmalar keltirilgan. Muhokama bo'limi ushbu topilmalarning natijalari bilan bog'liq bo'lib, axloqiy ma'rifatli va ma'naviy poklangan jamiyatni rivojlantirish bo'yicha bir qator xulosalar va takliflarga olib keladi.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy axloq, ma'naviyat, jamiyat, axloq, axloq, jamoaviy ong, poklanish, farovonlik, qadriyatlar, fazilatlar.*

Аннотация: *В этой статье исследуется сложная взаимосвязь между социальной моралью и духовным очищением общества. Изучая абстрактные концепции мораль и духовность, статья направлена на то, чтобы пролить свет на то, как коллективная моральная структура общества может действовать как мощная сила для духовного очищения. В разделе методы показаны подходы, используемые для изучения этого явления, а в разделе результатов представлены результаты, подчеркивающие важную роль социальной морали в формировании духовной сущности общества. Раздел обсуждения связан с результатами этих открытий и приводит к ряду выводов и предложений по развитию морально просвещенного и духовно очищенного общества.*

Ключевые слова: *социальная мораль, духовность, общество, мораль, мораль, коллективное сознание, очищение, процветание, ценности, добродетели.*

Annotation: *This article explores the complex relationship between social ethics and the spiritual purification of society. Through the study of abstract concepts of ethics and spirituality, paper aims to shed light on how the collective moral structure of society can act as a powerful force for spiritual cleansing. The methods section shows the approaches used to study this phenomenon, and the results section lists findings that highlight the important role of Social Ethics in shaping the spiritual essence of society. The discussion section deals with the results of these findings and leads to a series of conclusions and proposals on the development of a morally enlightened and spiritually purified society.*

Keywords: *social ethics, spirituality, society, ethics, ethics, collective consciousness, purification, well-being, values, virtues.*

Axloq azaldan inson xulq-atvori va ijtimoiy me'yorlarni shakllantiruvchi yo'naltiruvchi kuch sifatida qaralgan. Ushbu maqolada biz ijtimoiy axloq va jamiyatning ma'naviy poklanishi o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirni o'rganish uchun sayohatga chiqamiz. Axloq ko'pincha to'g'ri va yomonni belgilaydigan tamoyillar to'plami deb hisoblanisa-da, uning jamoaning jamoaviy ma'naviy farovonligiga chuqur ta'siri nozik tekshiruvni talab qiladigan mavzudir. Ushbu maqola ijtimoiy axloq va ma'naviy poklanishni bog'laydigan yashirin iplarni ochishga, axloqiy qadriyatlar jamiyatning katta farovonligi uchun ushlab turadigan o'zgaruvchan kuch haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarni har tomonlama tahlil qilish axloq va uning jamiyatga ta'siri nuqtai nazaridan boy gobelenni ochib beradi. Madaniyatlardagi falsafiy va diniy an'analar axloqiy xulq-atvorning ma'naviy ma'rifat yo'li sifatida muhimligini ta'kidlaydi. Axloq faylasuflari, diniy olimlar va ijtimoiy nazariyotchilarning asarlari ma'naviy sog'lom jamiyatni tarbiyalashda ijtimoiy axloqning ahamiyatini ta'kidlaydigan turli xil bilimlarga hissa qo'shadi.

Ijtimoiy axloq va ma'naviy poklanish o'rtasidagi munosabatni o'rganish uchun ko'p qirrali yondashuv qo'llanildi. Turli jamoalardagi axloqiy munosabat va xatti-harakatlar to'g'risida sifatli va miqdoriy ma'lumotlarni to'plash uchun so'rovlar, intervyular va amaliy tadqiqotlar o'tkazildi. Ijtimoiy axloq darajasi va ushbu jamoalarning ma'naviy farovonligi o'rtasidagi naqsh va o'zaro bog'liqlikni aniqlash uchun qiyosiy tahlillar o'tkazildi.

Ijtimoiy axloq jamiyatni ma'naviy poklash uchun kuch bo'lib xizmat qiladi degan tushuncha ko'pincha axloqiy va ma'naviy e'tiqodlarga asoslangan istiqbolni aks ettiradi. Jamiyat farovonligini shakllantirishda axloqning roli to'g'risida turli xil falsafiy, diniy va madaniy an'analar turlicha qarashlarga ega. Bu erda bir nechta fikrlarni ko'rib chiqish kerak:

- Axloqiy me'yorlar va ijtimoiy birdamlik: ushbu nuqtai nazar tarafdorlari axloqiy me'yorlarning umumiy to'plami ijtimoiy birdamlik va birlikni qo'llab-quvvatlaydi, deb ta'kidlaydilar. Shaxslar axloqiy tamoyillarga rioya qilganda, u uyg'un va kooperativ ijtimoiy muhitga hissa qo'shadi deb ishoniladi.

Ijtimoiy birdamlik va birlikni rivojlantirishda axloqiy me'yorlarning rolini himoya qiluvchi istiqbol, axloqiy tamoyillarning umumiy to'plami jamiyat ichida birlashtiruvchi kuch bo'lib xizmat qiladi degan fikrga asoslanadi. Bu nuqtai nazar tarafdorlari ko'pincha ta'kidlaydigan ba'zi asosiy fikrlar:

O'zaro hamkorlik uchun umumiy asos:

- Axloqiy me'yorlar shaxslarning o'zaro munosabati va bir-biri bilan aloqasi uchun umumiy zamin yaratadi. Odamlar nima to'g'ri yoki noto'g'ri deb hisoblanishi haqida asosiy tushunchaga ega bo'lganda, ular bilan muloqot qilish, hamkorlik qilish va hamkorlik qilish osonroq bo'ladi.

ISHONCH VA HAMKORLIK:

- Axloqiy me'yorlarga rioya qilish shaxslar o'rtasida ishonchni mustahkamlash uchun asos sifatida qaraladi. Odamlar bir-biriga axloqiy harakat qilishlariga ishonadigan jamiyatda hayotning turli jabhalarida, masalan, biznes, siyosat va jamoat faoliyatida hamkorlik qilish va hamkorlik qilish ehtimoli katta.

IJTIMOYIY BARQARORLIK:

- Umumiy axloqiy asos ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi deb ishoniladi. Agar shaxslar bir-birlariga va umuman jamiyatga nisbatan mas'uliyatni his qilsalar, bu nizolar va uzilishlar ehtimolini kamaytiradi. Ushbu barqarorlik jamiyatning umumiy farovonligi va taraqqiyoti uchun muhim deb hisoblanadi.

MADANIY O'ZIGA XOSLIK:

- Axloqiy me'yorlar ko'pincha jamiyatning qadriyatlari va madaniy o'ziga xosligini aks ettiradi. Ushbu umumiy qadriyatlarni qabul qilish va targ'ib qilish jamiyatning madaniy tarkibini mustahkamlashga yordam beradi, uning a'zolariga tegishlilik va o'ziga xoslik hissini beradi.

AXLOQIY QARORLAR QABUL QILISH:

-Umumiy axloqiy me'yorlarga ega bo'lgan jamiyat axloqiy qarorlarni individual va institutsional darajada qabul qilishni rag'batlantiradi. Bu, o'z navbatida, adolat va adolat tuyg'usiga hissa qo'shadi, umumiy ijtimoiy farovonlikni oshiradi.

Ijtimoiy Bog'lanish:

- Umumiy axloqiy me'yorlarga rioya qilish ijtimoiy bog'lanish va tegishlilik hissini uyg'otadi. Ushbu umumiy axloqiy asos ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, hamdardlik va rahm-shafqat manbai bo'lishi mumkin, chunki shaxslar axloqiy xulq-atvoriga bo'lgan umumiy majburiyatni tan olishadi.

Mojarolarni Hal Qilish:

- Nizolar yuzaga kelganda, umumiy axloqiy me'yorlar to'plami nizolarni hal qilish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Odamlar umumiy til topish va umumiy qadriyatlarga mos keladigan qarorlarni izlash uchun umumiy qabul qilingan axloqiy tamoyillarga murojaat qilishlari mumkin.

Ta'lim va institutsional asos:

- Axloqiy me'yorlarni etkazish va mustahkamlashda muassasalar, shu jumladan ta'lim tizimlari ko'pincha rol o'ynaydi. Maktablar, oilalar va boshqa ijtimoiy institutlar shaxslarga axloqiy qadriyatlarni singdirishga hissa qo'shadi, yaxlit jamiyat rivojlanishini yanada qo'llab-quvvatlaydi.

Ushbu nuqtai nazar umumiy axloqiy me'yorlarning ijobiy ta'sirini ta'kidlasa-da, shuni ta'kidlash kerakki, "axloqiy" nimani anglatishini talqin qilish shaxslar va madaniyatlar orasida farq qilishi mumkin. Bundan tashqari, axloqiy me'yorlar atrofidagi munozaralar ko'pincha madaniy nisbiylik, individual avtonomiya va ijtimoiy qadriyatlarning rivojlanayotgan tabiati haqidagi munozaralarni o'z ichiga oladi.

•Shaxsiy rivojlanish: ma'naviy nuqtai nazardan, axloqiy tamoyillarga rioya qilish ko'pincha shaxsiy rivojlanish va o'sish vositasi sifatida qaraladi. G'oya shundan iboratki,

shaxslar rahm-shafqat, halollik va hamdardlik kabi fazilatlarni o'zida mujassam etishga intilsa, ular jamiyatning umumiy ma'naviy yuksalishiga hissa qo'shadilar.

Ko'pgina ma'naviy va falsafiy an'analar shaxsiy rivojlanish va o'sishning asosiy jihati sifatida axloqiy tamoyillarga rioya qilish muhimligini ta'kidlaydi. Bu erda ruhiy nuqtai nazardan ba'zi tushunchalar:

- Yuqori ong bilan moslashish: ko'pgina ma'naviy ta'limotlar axloqiy tamoyillarga rioya qilish odamlarga o'zlarini yuqori darajadagi ong yoki ilohiy tamoyillar bilan uyg'unlashtirishga yordam berishini ko'rsatadi. Rahm-shafqat va halollik kabi fazilatlarni o'zida mujassam etgan holda, shaxslar yuqori maqsad yoki donolik manbai bilan bog'lanishadi.

- Karma va ma'naviy taraqqiyot: turli e'tiqod tizimlarida karma tushunchasi Markaziy hisoblanadi. Bu ko'pincha ruhiy sohada sabab va ta'sir qonuni sifatida qaraladi. Axloqiy tamoyillarga rioya qilish ijobiy karma hosil qiladi, insonning ma'naviy taraqqiyoti va farovonligiga hissa qo'shadi.

- Boshqalar bilan aloqa: ma'naviy rivojlanish ko'pincha o'zaro bog'liqlik g'oyasi bilan bog'liq. Hamdardlik va rahm-shafqat kabi fazilatlarni qo'llash orqali shaxslar barcha mavjudotlarning o'zaro bog'liqligini tan olishadi. Ushbu e'tirof birlik tuyg'usini rivojlantiradi va jamiyatning umumiy ma'naviy yuksalishiga hissa qo'shadi.

- Ichki o'zgarish: axloqiy tamoyillarga amal qilish nafaqat tashqi xulq-atvor, balki ichki o'zgarishlardan ham iborat. Ko'pgina ma'naviy an'analar o'z ichida fazilatlarni rivojlantirish muhimligini ta'kidlab, shaxsiy rivojlanishni yanada chuqur va doimiy rivojlanishiga olib keladi.

- Ego-Markaziylikni kamaytirish: axloqiy tamoyillarga rioya qilish ko'pincha ego-markazli istak va harakatlardan ustun turishni o'z ichiga oladi. O'z-o'zini o'ylashdan uzoqlashish ruhiy o'sish uchun muhim hisoblanadi, chunki u ko'proq tushunish, rahm-shafqat va boshqalar bilan aloqa qilish uchun eshikni ochadi.

- Ruhni poklash: ba'zi ma'naviy an'analar axloqiy tamoyillarga rioya qilishni ruhni poklashning bir shakli deb biladi. Salbiy xatti-harakatlardan voz kechish va ijobiy fazilatlarni tarbiyalash orqali shaxslar o'zlarining ichki tomonlarini poklaydilar va ruhiy ongning yuqori holatiga hissa qo'shadilar.

- Boshqalarga xizmat qilish: ko'pgina ma'naviy ta'limotlar boshqalarga fidokorona xizmat qilish muhimligini ta'kidlaydi. Axloqiy tamoyillarni o'zida mujassam etgan holda, shaxslar ko'proq Mehribonlik, xayriya va xizmat ko'rsatish bilan shug'ullanadilar, boshqalarning farovonligiga hissa qo'shadilar va o'z navbatida o'zlarining ma'naviy rivojlanishini rivojlantiradilar.

- Zehnllilik va xabardorlik: axloqiy tamoyillar amaliyoti ko'pincha zehnllilik va o'z-o'zini anglashni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Ma'naviy o'sish o'z-o'zini kashf etish sayohati sifatida qaraladi va o'z fikrlari, harakatlari va niyatlarini anglash orqali shaxslar o'z yo'llarini yanada ravshanlik va maqsad bilan boshqarishlari mumkin.

Ma'naviy nuqtai nazardan, axloqiy tamoyillarga rioya qilish nafaqat qoidalarga rioya qilish, balki shaxsiy rivojlanish va o'sish bilan chambarchas bog'liqdir. Bu ruhni poklashga, yuqori ong bilan uyg'unlashishga va barchaning o'zaro bog'liq farovonligiga qaratilgan tashqi xatti-harakatlardan tashqariga chiqadigan o'zgaruvchan sayohatni o'z ichiga oladi.

- Jamiyat qadriyatlar: ko'pgina jamiyatlar umumiy qadriyatlar va axloqiy tamoyillar asosiga qurilgan. Ushbu qadriyatlar birgalikda qo'llab-quvvatlansa, yanada fazilatli va adolatli jamiyat yaratadi deb o'ylashadi. Bu, o'z navbatida, ushbu jamiyatdagi shaxslar uchun ma'naviy qoniqish hissini keltirib chiqarishi mumkin.

Jamiyat qadriyatlar jamiyat to'qimasini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jamiyat umumiy qadriyatlar va axloqiy tamoyillarga ega bo'lsa, u o'z a'zolari o'rtasida birlik va birdamlik tuyg'usini rivojlantiradi. Jamiyat qadriyatlar jamiyat farovonligiga qanday hissa qo'shishining ba'zi asosiy jihatlari:

- Ijtimoiy birdamlik: umumiy qadriyatlar jamiyat ichidagi odamlar uchun umumiy zamin yaratadi. Ushbu umumiylik shaxslar o'rtasida tegishlilik va bog'liqlik tuyg'usini kuchaytiradi, bu esa kuchli ijtimoiy aloqalarga olib keladi. Ijtimoiy birdamlik barqaror va uyg'un jamiyat uchun juda muhimdir.

- Axloqiy asos: jamiyat qadriyatlar ko'pincha odamlarning xulq-atvorini boshqaradigan axloqiy asosning asosini tashkil qiladi. Ushbu umumiy axloqiy asos yanada adolatli va axloqiy jamiyatga hissa qo'shib, maqbul xulq-atvor normalari va standartlarini o'rnatishga yordam beradi.

- Kollektiv identifikatsiya: qadriyatlar jamiyat uchun jamoaviy identifikatsiyani rivojlantirishga yordam beradi. Bu o'ziga xoslik jamiyatni boshqalardan ajratishga yordam beradi va uning a'zolari orasida g'urur va sadoqat tuyg'usini uyg'otadi.

- O'zaro qo'llab-quvvatlash: kuchli qadriyatlarga ega jamoalar o'zaro qo'llab-quvvatlashga ko'proq moyil. A'zolar ko'pincha bir-birlariga yordam berishga tayyor bo'lib, shaxsiy manfaatlardan tashqarida bo'lgan qo'llab-quvvatlash tizimini yaratadilar. Jamiyatni qo'llab-quvvatlashning bu hissi qiyin paytlarda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

- Nizolarni hal qilish: umumiy qiymatlar jamiyat ichidagi nizolarni hal qilish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Nizolar yuzaga kelganda, umumiy qadriyatlarga murojaat qilish umumiy til topish va barcha ishtirokchilar uchun maqbul bo'lgan qarorlarga erishish uchun asos yaratishi mumkin.

- Ijtimoiy Adolat: adolat va tenglik kabi qadriyatlarni birinchi o'ringa qo'yadigan jamoalar ijtimoiy adolatni himoya qilish ehtimoli ko'proq. Bu nomutanosibliklarni kamaytirish va har kimning teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlash yo'lida ishlaydigan jamiyatga olib kelishi mumkin.

- Ma'naviy barkamollik: ayrim kishilar uchun umumiy qadriyatlarga rioya qilish ma'naviy qoniqish hissini uyg'otadi. Bu diniy e'tiqod bilan bog'liq bo'lishi shart emas, balki chuqur maqsad hissi va o'zidan kattaroq narsa bilan bog'lanishni o'z ichiga olishi mumkin.

- Avlodlar uzluksizligi: jamiyat qadriyatlari ko'pincha avlodlarga o'tib, madaniy o'ziga xoslikning davomiyligiga hissa qo'shadi. Bu qadriyatlarning pasayishi an'ana va meros tuyg'usini saqlashga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, jamiyat qadriyatlari vaqt o'tishi bilan rivojlanishi mumkin va turli madaniyatlar va jamiyatlarda farq qilishi mumkin. Ochiq muloqot va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishga tayyorlik jamiyat qadriyatlarining doimiy rivojlanishiga hissa qo'shishi mumkin.

- Axloqsizlikning oqibatlari: qarama-qarshi nuqtai nazar shuni ko'rsatadiki, axloqning etishmasligi yoki axloqsiz xatti-harakatlarning keng tarqalishi shaxslar va umuman jamiyat uchun salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, axloqiy tamoyillarga rioya qilish ma'naviy tanazzul va ijtimoiy tanazzuldan qochish vositasi sifatida qaraladi.

Shaxsiy va ijtimoiy darajadagi axloqsizlikning oqibatlari tarix davomida falsafiy, axloqiy va diniy munozaralar mavzusi bo'lib kelgan. Axloqsizlik bilan bog'liq ba'zi potentsial oqibatlar:

Ishonchning buzilishi:

- Axloqsiz xatti-harakatlar shaxslar va jamoalar ichidagi ishonchni susaytirishi mumkin. Ishonch shaxsiy, professional yoki ijtimoiy bo'lsin, sog'lom munosabatlarning asosiy qurilish blokidir.

Ijtimoiy Parchalanish:

- Axloqiy asosga ega bo'lmagan jamiyat parchalanish yoki parchalanishga duch kelishi mumkin. Umumiy qadriyatlar va axloqiy tamoyillar ko'pincha jamiyatning birligi va barqarorligi uchun juda muhimdir.

Mojaro va zo'ravonlik:

- Axloqsizlik jamiyatdagi ziddiyat va zo'ravonlikning kuchayishiga yordam beradi. Shaxslar yoki guruhlar axloqiy mulohazalarni hisobga olmagan holda harakat qilsalar, bu nizolarga, tajovuzga va hatto urushga olib kelishi mumkin.

Empatiya eroziyasi:

- Axloqsiz xatti-harakatlar boshqalarga hamdardlik va rahm-shafqat etishmasligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Empatiyaning bu eroziyasi kamroq g'amxo'rlik va qo'llab-quvvatlovchi jamiyatga olib kelishi mumkin, bu esa odamlarga yordam yoki tushunishni qiyinlashtirishi mumkin.

Psixologik Ta'sir:

- Axloqsiz xatti - harakatlar psixologik oqibatlarga olib kelishi mumkin, bu aybdorlik, uyat va o'zini qadrlash tuyg'usining pasayishiga olib keladi. Ushbu ichki kurashlar ruhiy salomatlik va farovonlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Iqtisodiy Oqibatlar:

- Korruptsiya va firibgarlik kabi axloqsiz amaliyotlar muhim iqtisodiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Ushbu xatti-harakatlar bozorlarning ishlashiga putur etkazishi, iqtisodiy rivojlanishga to'sqinlik qilishi va tengsizlikka hissa qo'shishi mumkin.

Huquqiy Oqibatlar:

- Ko'pgina jamiyatlar axloqiy tamoyillarga asoslangan huquqiy tizimlarni o'rnatadilar. Axloqsiz faoliyat bilan shug'ullanish huquqiy oqibatlariga, jumladan jarima, qamoq yoki boshqa jazo choralariga olib kelishi mumkin.

Ijtimoiy Kapitalning Kamayishi:

- Ijtimoiy kapital deganda jamiyat ichidagi munosabatlar tarmoqlari tushuniladi. Axloqsiz xatti-harakatlar ijtimoiy kapitalning kamayishiga olib kelishi mumkin, chunki odamlar hamkorlik qilish va hamkorlik qilishga tayyor bo'lib, ijtimoiy taraqqiyotga to'sqinlik qilishi mumkin.

Madaniy Parchalanish:

- Axloqning etishmasligi an'anaviy qadriyatlar va axloqiy me'yorlarga putur etkazish orqali madaniy tanazzulga olib kelishi mumkin. Bu madaniy o'ziga xoslikni yo'qotishiga va umumiy maqsad tuyg'usining zaiflashishiga olib kelishi mumkin.

Ma'naviy va axloqiy bo'shliq:

- Ba'zilar ta'kidlashicha, axloqiy kompassiz jamiyat ma'naviy va axloqiy bo'shliqni boshdan kechirishi mumkin. Bu bo'shliq shaxslar orasida bo'shliq, ma'nosizlik va maqsad etishmasligiga hissa qo'shishi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, axloqqa bo'lgan qarashlar juda xilma-xil bo'lishi mumkin va turli madaniyatlar va e'tiqod tizimlari axloqiy xulq-atvorni tashkil etadigan narsalar to'g'risida turli xil qarashlarga ega bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, axloqsizlikning oqibatlari umume'tirof etilgan bo'lishi mumkin emas va talqinlar individual, madaniy yoki falsafiy nuqtai nazarlarga qarab farq qilishi mumkin.

- Madaniy va diniy istiqbollari: turli madaniyatlar va dinlar ko'pincha axloqning ma'naviy farovonlikning asosiy tarkibiy qismi sifatida muhimligini ta'kidlaydilar. Diniy yoki madaniy an'analar tomonidan taqdim etilgan axloqiy ta'limotlar va axloqiy ko'rsatmalar ma'naviy poklanish yo'llari sifatida qaraladi.

Madaniy va diniy istiqbollari shaxslarning axloq haqidagi tushunchalarini va uning ma'naviy farovonlik bilan bog'liqligini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Turli madaniyatlar va dinlar o'z izdoshlarining qadriyatlarini va xatti-harakatlariga ta'sir qiluvchi noyob ramkalar, axloqiy ta'limotlar va axloqiy ko'rsatmalarni taklif etadi. Axloqning turli madaniy va diniy kontekstlarda qanday qarashining ba'zi asosiy jihatlari:

Diniy Axloq:

- Xristianlik: xristianlikda axloqiy tamoyillar ko'pincha Bibliyadan kelib chiqadi va o'nta Amr axloqiy ko'rsatmalar to'plami bo'lib xizmat qiladi. Sevgi, rahm-shafqat va kechirimlilik ta'kidlanadi va tarafdorlar axloqiy xulq-atvor uchun namuna sifatida Iso Masihning ta'limotlariga amal qilishga da'vat etiladi.

- Islom: Islom axloqi Qur'on va hadislarga asoslangan bo'lib, hayotning turli jabhalariga rahbarlik qiladi. Shariat qonunlari tushunchasi halollik, adolat va rahm-shafqat kabi masalalarni qamrab olgan axloqiy va axloqiy me'yorlarni o'z ichiga oladi. Xayriya (zakot) va haj (haj) amallari ham axloqiy majburiyatlar hisoblanadi.

- Hinduizm: Hind axloqi o'z burchini va Solih xulq-atvorini o'z ichiga olgan dharma tushunchasi bilan chuqur bog'langan. The Bhagavad Gita, hinduizmdagi muqaddas matn, shaxslar duch keladigan axloqiy va axloqiy dilemmalarni o'rganadi va natijalarga bog'liq bo'lmagan holda o'z vazifalarini bajarish muhimligini ta'kidlaydi.

- Buddizm: Buddizm sakkizta yo'lning bir qismi sifatida axloqiy xulq-atvorning ahamiyatini o'rgatadi. Tirik mavjudotlarga zarar yetkazmaslik va rostgo'ylikni amalda qo'llashni o'z ichiga olgan beshta Amr axloqiy ko'rsatma bo'lib xizmat qiladi. Rahm-shafqat, ehtiyotkorlik va to'g'ri harakat buddistlarning axloqiy tamoyillari uchun Markaziy hisoblanadi.

Madaniy Axloq:

- Konfutsiylik: Xitoy madaniyatiga asoslangan konfutsiylik, farzandlik taqvosi, oqsoqollarga hurmat va xayrixohlik kabi axloqiy fazilatlarini ta'kidlaydi. Konfutsiy Analektlarida axloqiy xulq-atvor va axloqiy xarakterni tarbiyalashning ahamiyati to'g'risida ta'limotlar mavjud.

- Yahudiylik: yahudiy axloqi Tavrot va Talmudga asoslangan bo'lib, Solih hayot uchun amr va tamoyillarni taqdim etadi. Adolat, solihlik (tsedaka) va muqaddaslikka intilish kabi tushunchalar Yahudiylarning axloqiy ta'limotlariga hissa qo'shadi.

- Afrika an'anaviy dinlari: Afrikaning turli madaniyatlarida axloq ko'pincha jamoat qadriyatlarini, ajdodlarga hurmat va tabiat bilan uyg'unlik bilan bog'liq. Marosimlar, jamoat yig'ilishlari va hikoyalar axloqiy tamoyillarning uzatilishiga hissa qo'shadi.

Umumiy Mavzular:

- Rahm-shafqat va Adolat: ko'pgina diniy va madaniy an'analar rahm-shafqat, hamdardlik va adolatning axloqiy hayotning asosi sifatida muhimligini ta'kidlaydi.

- Shaxsiy rivojlanish: axloq ko'pincha shaxsiy rivojlanish va ma'naviy o'sish vositasi sifatida qaraladi, bu odamlarga xudbin istak va Egodan ustun turishga yordam beradi.

Muayyan axloqiy ko'rsatmalar turlicha bo'lishi mumkin bo'lsa-da, umumiy mavzu axloqiy tamoyillarga rioya qilish ma'naviy farovonlik va uyg'un jamiyatga hissa qo'shadi degan ishonchdir. Ushbu axloqiy ta'limotlar odamlarga hayot muammolarini hal qilish va o'z jamoalariga ijobiy hissa qo'shish uchun asos yaratadi.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, axloq va ma'naviyat istiqbollari har xil bo'lishi mumkin. Ba'zilar axloqiy me'yorlar sub'ektiv va talqin qilish uchun ochiq bo'lishi kerak, deb ta'kidlashlari mumkin, boshqalari esa umumbashariy printsiplar to'plamini himoya qilishlari mumkin. Bundan tashqari, axloqiy qadriyatlarni ijtimoiy institutlar tomonidan qonunlashtirilishi yoki bajarilishi kerakligi to'g'risida munozaralar mavjud.

Topilmalar ijtimoiy axloq ma'naviy poklanishga hissa qo'shadigan mexanizmlarni chuqurroq o'rganishga undaydi. Jamiyat ichidagi umumiy qadriyatlar va fazilatlar ma'naviy o'sish uchun qulay muhit yaratadi, deb ta'kidlanadi. Muhokama, shuningdek, ijtimoiy axloqni rivojlantirishdagi potentsial muammolar va to'siqlarni ko'rib chiqadi va ushbu to'siqlarni engib o'tish strategiyasini taklif qiladi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola ijtimoiy axloq va jamiyatning ma'naviy poklanishi o'rtasidagi chuqur bog'liqlikni tasdiqlaydi. Jamiyatlarda axloqiy qadriyatlarni etishtirish o'zgaruvchan kuch sifatida paydo bo'lib, individual izlanishlardan ustun bo'lgan jamoaviy ma'naviy farovonlikni rivojlantiradi. Jamiyatning ma'naviy poklanishini yanada oshirish uchun axloqiy tamoyillarni singdirish va mustahkamlash uchun ta'lim muassasalari, diniy tashkilotlar va fuqarolik rahbarlariga hamkorlik qilish tavsiya etiladi. Ijtimoiy axloq madaniyatini tarbiyalash orqali jamiyatlar ma'naviy ma'rifatli va uyg'un hayot sari sayohatga chiqishlari mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti vazifasini bajaruvchi Shavkat Mirziyoevning Islom hamkorlik tashkiloti Tashqi ishlar vazirlari kengashi 43-sessiyasining ochilish marosimidagi nutqi. 18.10.2016
2. M. Yoqubova "Axborot texnologiyalarining falsafiy asoslari" darslik –Toshkent: Star – Poligraf. 2008-yil 69 bet.
3. A. Mo`minov "Yoshlarning axborot xavfsizligini ta'minlashning ayrim jihatlari" – Toshkent: O`zMU, 2014-yil 18 bet
4. M. Quronov "Mafkura, ta'sirchanlik va uslub": ma'ruza matni. –Toshkent: Ma'naviyat, 2000-yil 25 bet
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning "Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, muqaddas dinimizning sofligini asrash – davr talabi" mavzusidagi anjumanda so'zlagan nutqi. 15.06.2017.
6. U. S. Musayev "Yoshlarda yot g'oyalarga qarshi kurashda mustahkam e'tiqodni shakllantirish vazifalari" - "Tafakkur ziyosi" jurnali, 4-son. Jizzax 2021-yil 100-103 betlar